

Sprawozdanie z dyskusji panelowej *Świadomość: duch czy maszyna?*

30 marca 2011 roku w sali konferencyjnej przy restauracji „Smak Ukraiński” w Krakowie odbyła się dyskusja panelowa *Świadomość: duch czy maszyna?* Została ona zorganizowana przez Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II, w ramach tworzenia nowej specjalności „filozofia umysłu i kognitywistyka” na studiach magisterskich uzupełniających na kierunku filozofia Wydziału Filozoficznego UPJPII w Krakowie. Patronat nad wydarzeniem objęły: Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie oraz Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych.

W dyskusji wzięli udział wykładowcy powstającej specjalności: dr Adam Workowski, dr Jakub Gomułka, ks. dr Wojciech Grygiel oraz dr Robert Piechowicz, który objął rolę moderatora. Do sali konferencyjnej przybyło liczne grono osób zainteresowanych tematyką świadomości i jej natury.

Na początku spotkania dr Robert Piechowicz krótko wprowadził wszystkich zebranych w tematykę dyskusji. Poinformował przy okazji o powstającej na Wydziale Filozoficznym UPJPII w Krakowie specjalności, będącej kolejną odsłoną programu „filozofii w kontekście nauk”, propagowanego przez ks. prof. dr hab. Michała Hellera, laureata Nagrody Templetona z 2008 roku.

Po wprowadzeniu dra Piechowicza, każdy z trzech panelistów wypowiedział się na temat problemów i zagadnień związanych ze świadomością, jej pochodzeniem oraz naturą. Pokrótkie rozpatrywano różne teorie i hipotezy dotyczące powstania świadomości i jej istoty.

Jako pierwszy głos zabrał ks. dr Wojciech Grygiel, który podkreślił, że przez kilka ostatnich dziesięcioleci nastąpił przełom w badaniach ludzkiego mózgu i dzięki temu wiedza dotycząca na-

szej umysłowości znacząco wzrosła. Jednak wciąż nie wiemy wystarczająco wiele o naszej świadomości i nie wiadomo, czy kiedykolwiek poznamy wszystkie jej tajemnice. Trzeba natomiast zwrócić uwagę na fakt, że pytanie o genezę i istotę ludzkiej świadomości związane jest z wieloma dziedzinami wiedzy, w tym także filozofii.

Kolejny panelista, dr Adam Workowski zauważył, że problem natury ludzkiego umysłu ściśle wiąże się z różnymi zagadnieniami z filozofii człowieka. W tym kontekście pojawia się między innymi pytanie o tożsamość osobową czy też o wolną wolę. Jeśli przez zmiany w mózgu może zmienić się także nasza osobowość, to co tak naprawdę w nas jest stałe? Na czym opiera się nasza tożsamość? Czy wybory dokonywane przez nas są wolne, czy też zdeterminowane, a my mamy tylko złudzenie wolności?

Trzeci z dyskutantów, dr Jakub Gomułka podjął przede wszystkim kwestię związku świadomości człowieka z zagadnieniami z dziedziny filozofii Boga i religii. Przykładowo, rozważana jest w tym kontekście problematyka duszy ludzkiej oraz jej relacji z umysłem i świadomością. Niektórzy używają zamiennie tych pojęć, jednakże czy słusznie? Skoro istnienie umysłu wiąże się nierozdzielnie z podłożem mózgowym, które jest materialne i śmiertelne, zaś dusza jest nieśmiertelna i niematerialna, to czy można stawiać znak równości pomiędzy tymi dwoma pojęciami? Dr Gomułka w swojej wypowiedzi analizował również kwestię związku między kognitywistyką a fenomenologią.

Ostatnim etapem spotkania były pytania od publiczności. Warto podkreślić, że słuchacze wykazali się dużą aktywnością, poruszając szereg interesujących spraw, m.in. zagadnienie sztucznej inteligencji, umysłu u zwierząt czy też możliwości istnienia świadomości poza ciałem. Na niektóre z zadanych pytań współczesna nauka nie zna jeszcze odpowiedzi, więc przed badaczami zajmującymi się kognitywistyką i pokrewnymi jej dziedzinami jest wciąż wiele pracy i odkrywania nowych aspektów rzeczywistości, co samo w sobie jest fascynujące.

Temat świadomości i jej natury wzbudził ogromne zainteresowanie; chętnych do zadawania pytań nie brakowało, co niewątpliwie świadczy o potrzebie dyskusji w tej dziedzinie. Po krótkim podsumowaniu prowadzący, dr Robert Piechowicz podziękował wszystkim za udział w spotkaniu oraz zaprosił na kolejne planowane konferencje dotyczące problematyki z pogranicza filozofii i nauk kognitywnych.

Patrycja Ciacma